

IBRDIS

Colecția SAGITARIUS

Coordonator: IOAN MILEA

We know
books

Editor: MIRCEA PETEAN

Coperta: DINU VIRGIL

Pe copertă: Paul Klee, *Echilibru instabil*

Traducere după: *De iure*, în „Revista nova et vetera”,
Universidad del Rosario, Bogotá,
2017.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

GÓMEZ DÁVILA, NICOLÁS

De iure / Nicolás Gómez Dávila ; în românește de
Ioan Milea. - Florești : Limes, 2025

ISBN 978-606-799-798-9

I. Milea, Ioan (trad.)

821.134.2

© Luís Restrepo Gómez și familia sa

© Ioan Milea, pentru prezenta traducere

© Editura Limes, pentru prezenta ediție

407280 Florești – Cluj

Str. Castanilor, 3

Tel. 0723/194022

Email: edituralimes2008@yahoo.com

www.edituralimes.ro

Nicolás Gómez Dávila

DE IURE

În românește de Ioan Milea

LIMES

2025

1. Când vorbim de *Drept*, de *Justiție*, de *Stat* nu e ușor să știm despre ce e vorba.
2. Enunțurile noastre sunt hățișuri de enunțuri teoretice, de precepte etice, de reguli practice și de observații empirice.
3. Natura dublă a dreptului, funcția echivocă a justiției, juridicitatea ambiguă a statului ne pun în încurcătură.
4. La fel, cea mai necumpătată retorică involburează, înalță și agită acele probleme cu elocvența unor înflăcăări pragmatice sau sentimentale.
5. Totuși, încurcătura noastră intelectuală, nu apare dintr-o stare de ignoranță ușor de remediat, ci din dificultatea radicală atât de a respinge, cât și de a revendica existența unui drept natural în fața dreptului pozitiv.
6. A hotărî dacă noțiunile de *Drept*, de *Justiție*, de *Stat* desemnează doar fapte ce se petrec sau și fapte ce au valoare e problema ce dă naștere teoriei juridice și o motivează.
7. De fapt, problema unei validități a dreptului, diferită de simplul fapt de a fi în

- vigoare, poate fi eclipsată uneori, dar nu se stinge.
8. De la invocarea greacă a unei legi nescrise până la investigațiile actuale ale jurisprudenței germane asupra naturii lucrului, teza jusnaturalistă⁵, în multiplele ei întrupări, dezvăluie gândirea europeană și umple istoria Occidentului.
 9. Pozitivitatea legii nu pare a fi de ajuns. Pare că asupra normei legale care guvernează actele trebuie să guverneze o normă dreaptă.
 10. Un dialog fără sfârșit pe acest mare subiect începe în dialogurile lui Platon. În aristotelism se stabilesc rutinele conceptuale ale elaborării lui viitoare; și, între școlile elenistice, dacă epicureismul le transmite minuta primitivă a tematicii contractualiste publiciștilor din viitor, Porticul⁶ trezește noțiunea unui criteriu transcendent în capetele pătrate ale juriștilor imperiali.
 11. Autorizați de o mică reminiscență stoică din epistolele pauline, Părinții Bisericii din Occident plăsmuiesc, cu pasta texte-

⁵ De la jusnaturalism, doctrina dreptului natural.

⁶ Stoicismul, școala de gândire inițiată de filosoful grec Zenon.

lor ciceroniene, o doctrină pe care etimologiile lui Hispalense⁷ o propagă și care, întărită de gestul restaurator al lui Irnerius⁸, se articulează și culminează în scolastica triumfătoare.

12. Nici realismul politicianilor din Renaștere, nici teoria post-lapsariană a teologilor luterani nu reușește să extirpe jusnaturalismul împărtășit, în mod solidar, de fițuicarii calviniști, de călugării dominicani și de părinții iezuiți.
13. Scăpat de ancorajul său teologic de preceptele mâini olandeze, dreptul natural pune stăpânire, în schimb, vreme de două secole, pe întreaga speculație juridică, până când își află expresia cea mai pură și mai nobilă în gândirea kantiană și frustrarea cea mai ironică în proscrierile revoluționare.
14. În secolul al XIX-lea, dreptul natural lâncezește între o burghezie care îl exploatează pentru a-și susține dominația și un proletariat care îl disprețuiește când îi demască funcția ideologică. Cu

⁷ Isidorus Hispalensis, numele latin al lui Isidor din Sevilla (cca 560-4 aprilie 636), autor al mării lucrării enciclopedice *Etymologiarum sive Originum*.

⁸ Jurist medieval (1060-1130), unul dintre fondatorii Școlii de Drept de la Universitatea din Bologna.

toate acestea, nici doctrinarismul liberal nu se reduce la a masca interese, nici diversele socialisme nu reușesc să-și ascundă, sub abordările lor sociologice, sensibilitatea jusnaturalistă care le animă.

15. În această atmosferă vitregă, literatura juridică oscilează între un legalism strict și un istoricism meticulos. Predomină un empirism de jurist sau de istoric.
16. Astfel, în ciuda întrezăririlor geniale ale lui Savigny, doar juriștii germani au știut să-i contrapună un pozitivism de stat literalismului juridic al civiliştilor clasici francezi. Chiar și în națiunea care, printr-vestigiile jurisprudenței ei consuetudinare, a propagat contractualismul liberal, pozitivismul juriștilor cezarici înfloreste, la umbra lui Hobbes, în teoria austiniană⁹ a legii.
17. Importanța gândirii juridice a secolului stă în cealaltă latură a sa: atât în sarcina sistematică a pandectiştilor¹⁰, care se cristalizează în edificiul lui Windscheid,

⁹ Trimitere la concepția lui John Austin (1790-1859), teoretician englez al dreptului.

¹⁰ Nume dat unor juriști germani din secolul al XIX-lea, cercetători și adepți ai Pandectelor lui Iustinian.

cât și în admirabila muncă istorică a unui Mommsen, a unui Gierke sau a unui Maitland.

18. Cu toate acestea, vlăguitul drept natural mai supraviețuiește săpăturii lui Maine sau năvalei lui Bergbohm, pentru ca, spre sfârșitul secolului, să renască viguros printre juriști în marginea încăpățănării singuratice și fascinante a jusnaturalismului neo-tomist.
19. *Drept natural cu conținut variabil, regulă de drept, filosofie a dreptului, știință a dreptului*: la Halle, la Bordeaux, la Roma, la Nancy, dreptul natural germinează în patul formalismului sau al moralismului neo-kantian, al doctrinarismului sociologic sau al intuiționismului de sfârșit de secol. Stammler, Duguit, del Vecchio, Géný.
20. Dreptul natural își recapătă, încă o dată, respectabilitatea juridică. Sistemele lui se înmulțesc, iar disertațiile abundă. Ulterior, încercările de a edifica un jusnaturalism fenomenologic duc la încercarea incipientă de a închea un jusnaturalism existențial.
21. Fără îndoială, pozitivistii denunță izul temporal aparte al normelor lui atemporale; fără îndoială, istoricul îi vede fun-